

2016-11-10

n.registrator@regeringskansliet.se
N2015-2214-sk

Sveriges Jordägareförbunds remissyttrande över Nationella Skogsprogrammet N2015-2214-sk

Sveriges Jordägareförbund (SJF) har tagit del av de fyra underlagsrapporter som arbetsgrupperna presenterat. Nedan redovisar vi vårt remissyttrande uppdelat på de fyra underlagsrapporterna NS1 – NS4.

Äganderättsinskränkningar och ersättningar

En förutsättning för ett effektivt skogsbruk är den enskilda äganderätten. Den är ett nödvändigt villkor för demokrati och en fungerande marknadsekonomi. Äganderätten är skyddad dels i grundlagen genom regeringsformen 2 kap. 15 § (RF), dels i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och dels i de grundläggande friheterna (EKMR) genom bl.a. artikel 1 i första tilläggsprotokollet om skydd för egendom. Skyddet för egendom kan dock inskränkas om det är i det allmännas intresse. Omfattningen av sådana inskränkningar begränsas då av proportionalitetsprincipen, vilken i och med att EKMR 1995 inkorporerades i svensk lag, ska beaktas vid all lagtillämpning i Sverige. Proportionalitetsprincipen innebär att det alltid ska göras en intresseavvägning, en avvägning mellan å ena sidan det allmännas intresse och vad det allmänna vinner och å andra sidan den enskildes intresse och vad den enskilde förlorar, samt en bedömning huruvida utfallet är rimligt. En inskränkning av den enskildes rätt får aldrig vara mer inkräktande eller långtgående än vad syftet fordrar.

Idag råder en olycklig trend med äganderättsinskränkningar som inte ersätts. Nyckelbiotoper och stoppade avverkningar med hänvisning till artskyddsförordningen är två exempel. En avgörande fråga är hur denna utveckling ska kunna stoppas. Åtgärder behöver vidtas som antingen minskar sådana inskränkningar eller som inför en lösning i ersättningsfrågan.

Rapport 1: Förslag Nationella skogsprogrammet (NS1)

Det finns ett flertal positiva förslag i rapporten. Många av förslagen kräver dock vidare utredningar och det finns en risk att utredningarna drar ut på tiden. För att processen ska bli så effektiv och bra som möjligt föreslår vi att förslagen sätts i prioriteringsordning så det enkelt går att följa upp arbetet och förhoppningsvis snabbare få klart utredningarna.

En stor förändring av vår skogspolitik står för dörren med nya användningsområden för skogsråvaran och en ny klimatpolitik. Den årliga tillväxten i våra skogar har endast avverkats under år med stora stormar och krav på ökade avsättningar har inte inneburit någon råvarubrist för skogsindustrin. De stora och långsiktiga investeringarna i skogsindustrin i både Finland och Sverige kommer att öka råvaruförbrukningen. Tillsammans med de energipolitiska beslut som kommer att följa av FN:s klimatöverenskommelse (Parisavtalet) kommer detta medföra att efterfrågan på vedråvara kommer öka väsentligt. För att vi i Sverige ska klara av denna stora förändring krävs ett betydligt bättre beräkningsunderlag för att vi ska kunna göra bra prioriteringar för hur skogens alla resurser skall utnyttjas. Utredningens förslag kring detta bör prioriteras.

Det är även mycket viktigt att en utredning om Art och habitatdirektiv och dess tillämpning snarast tillsätts.

Att öka intresset och kunskapen om våra skogar är mycket viktigt, inte minst för att försöka minska det så kallade gapet mellan stad och land. Satsningar för att öka intresset och kunskap om skogen och alla dess värden anser vi är mycket positivt.

Rapport 2: Förslag Nationella skogsprogrammet (NS2)

SJF anser att det är positivt att grunderna i nuvarande skogspolitik föreslås ligga fast. Den svenska modellen med frihet under ansvar där produktions- och miljömålen väger lika har varit framgångsrik och lett till ett effektivt, hållbart och långsiktigt skogsbruk.

Att bruka sin skog med god naturvård ses idag som en självklarhet av i stort sett alla skogsägare. För att skogsägarna i framtiden ska vara villiga att fortsätta ha en god naturvård krävs det att kostnader och krav för naturvården är rimliga. Vid avsättningar eller andra inskränkningar i skogsägarens brukande, utöver vad som anses rimligt, måste skogsägaren få full ersättning för den inskränkning som sker.

NS2 lyfter frågan om ersättningar vilket är positivt men det saknas konkreta förslag på hur ersättningarna ska beräknas och hur stora kostnaderna för detta blir. Risken är att skogsägare får inskränkningar i sitt brukande utifrån föreslagna modeller utan att ersättningsfrågan och finansieringen är löst. Det finns i NS2 flera bra förslag kring ersättningsmodeller men också många frågor om hur de olika förslagen ska lösas och finansieras.

- Det finns i NS2 en ambition om att det ska bli mer naturvård per investerad krona. Det är bra och viktigt att resurser används på ett så effektivt sätt som möjligt men det får inte innebära att den enskildes ägande och brukande inskränks. Det får inte heller leda till ökade kostnader för skogsägarna.

- Förslaget om en arrendebaserad ersättningsform bör utvärderas noggrant. Hur ska det fungera rent praktiskt och är ett arrende av skog juridiskt möjligt? Det är även oklart vad som händer när ett arrende upphör. SJF anser att en utgångspunkt vid ett sådant tillfälle ska vara att statens intresse för marken upphört och att det därmed ska vara möjligt att bedriva skogsbruket utan inskränkningar. En situation där sådan mark blir nyckelbiotopklassad efter frånträtt arrende måste undvikas. I dagsläget är en nyckelbiotopklassning en de facto rådighetsinskränkning utan ersättning till markägaren. Samma problematik som beskrivs ovan gäller även t.ex. naturvårdsavtal.
- Det är bra att beskattningen av naturvårdsavtal ses över. En likvärdig beskattning för olika typer av intrång förenklar förståelsen och acceptansen hos berörda parter.
- Frågan om nyckelbiotoper bör klarläggas och hamna i ersättningssystemen.

SJF anser att det vore bra om det togs ett helhetsgrepp kring de olika ersättningssystemen så det blir en tydlighet för skogsägare och myndigheter hur ersättningssystemen ska användas. Beträffande själva ersättningen för intrång och inskränkningar måste det alltid röra sig om full ersättning för att få acceptans hos skogsägarna.

Det är positivt att NS2 gjort en ordentlig utredning av effekterna av skogsbruket i Sverige. Sammantaget tyder det på att ökad produktion av virke och ett aktivt skogsbruk är bra för klimatet. Ett aktivt skogsbruk är dessutom inte enbart bra för klimatet utan även för jobben, industrin och för en levande landsbygd.

Att öka kunskapen om skogen och ökad forskning och kunskapsutveckling om skogsbruket är ett mycket bra förslag. För att vi i Sverige ska fortsätta vara en stark aktör på den skogliga marknaden krävs det att vi är i framkant inom den skogliga forskningen. Beträffande ökad samverkan mellan stat och företag så finns i dag Skogsforsk. Är tanken att det samarbetet ska utvecklas eller ska det bildas nya samarbetsformer?

SJF ser positivt på viltförvaltning med jakt som ett bra komplement till skogsbruket. Skogsbruk och viltförvaltning ska förstås samordnas men fördelarna med en aktiv viltförvaltning ska inte underskattas. Samtidigt ställer sig förbundet tveksamt till införande av viltskötsel och viltförvaltningsområden. Risker är uppenbara att det skapas ett tungrovt och dyrt byråkratiskt system för viltförvaltning som dessutom flyttar besluten om viltförvaltning från markägaren till anonyma beslutsstrukturer. Det kan lett resultera i mindre lokalt engagemang och gemensamt ansvarstagande, tvärtom vad som önskas uppnå genom rapportens förslag

Rapport 3: Förslag Nationella Skogsprogrammet (NS3)

Rapporten sammanfattar väl skogens och skogsindustrins betydelse för Sverige. 16 trender som påverkar framtiden analyseras, trender som till stor del springer ur den allmänna standardhöjning i världen, samt urbaniseringen. Trender som kan öka kraven på att få fram biomassa på ett effektivt sätt, samtidigt som de öppnar för nya eller ökande marknader, bioekonomi och byggande.

Gällande de strategiska rekommendationerna och åtgärdsförslagen vill SJF framföra följande kommentarer

- *5.1.1 Samhällskontrakt för en växande bioekonomi*

SJF föreslår att vid ändring av LOU ska det finnas goda möjligheter för innovationsupphandling i syfte att driva fram nya produkter i en växande bioekonomi.

- *5.2 Stärka grundläggande tillgångar*

5.2.1 Trygga tillgång till råvara för optimalt värdeskapande.

SJF stödjer utredningens bild av fortsatt skogspolitik med frihet under ansvar och äganderätten. Och vi ser positivt på att utveckla systemen för att marknadsstyra råvaruanvändningen längs värdekedjan.

SJF föreslår att för att optimera tillgången till råvara bör vi även optimera de områden som avsätts. Idag saknas denna aspekt när områden sätts av/begränsas i sin användning och en ekonomisk värdering och analys ur råvaruoptimeringssynvinkel uteblir i regel.

5.2.2 Genomlysning av utbildningssystemet och identifiera kompetensluckor.

Förslagen är positiva. Bryggor mellan skogsutbildningar och andra akademier är av stort värde, inte minst för att lyfta nya idéer och utveckling.

5.2.3. Säkerställa en väl fungerande infrastruktur

SJF stödjer bilden av att kalkylunderlaget vid beslut och prioriteringar av underhåll och nybyggnation av infrastruktur är felaktigt. Med dagens kalkylmodell värderas varor, enligt vissa aktörer i transportsektorn, till en tiondel av persontransporters värde. Något många beslutsfattare är medvetna om och som får negativa konsekvenser för skogsbruk och skogsindustrin.

- *5.2.4. Starta ett innovationsprogram för produktion och processer*

Effektiviteten i skogsbruket har utvecklats dåligt de senaste 20 åren. En förbättring är av stor vikt för Jordägareförbundet och förbundet ser därför positivt på förslaget att stärka styrmedel för utveckling av produktivitet.

SJF föreslår att stor vikt läggs vid innovationsupphandlingar.

Innovationsupphandlingar tenderar att vara marknadsdrivna och undviker premiera de aktörer som enbart utnyttjar bidragssystemet. Här bör myndigheter och statliga bolag ta ledartröjan.

Professor Bengt Ager har nyligen lagt förslag om regionala skogsforum för att driva utveckling av teknik och metod. Kanske det är något som Skogsstyrelsen och regionala/lokala teknikparker kan administrera och driva?

- *5.3 Möjliggöra övergång till bioekonomi:*

5.3.1. Näringspolitik för stärkt konkurrenskraft

SJF instämmer i att långsiktiga spelregler är viktiga och behovet av att förbättra transportsituationen i förhållande till övriga ekonomier i Europa är

stort. Förbundet håller också med om att Sverige inte ska införa nationella särregler vid införande av EU-gemensam lagstiftning.

5.3.2. Förstärkt innovationskraft och kommersialisering av forskning

Området är viktigt för att kunna höja värdet av våra skogar och dess biomassa.

Hänvisningen till "styrmedel och incitament" för utveckling av bioekonomin uppfattar vi riskerar bli för svag och långt ifrån den marknad och de kunder som innovationerna ska attrahera. Därför kan man inte bara koppla innovationsutvecklingen till Forsknings- och innovationspropositionen, som till stor del ger ett bidragssystem eller slussning av pengar via privata investeringsfonder.

SJF föreslår att i utveckling av den nya bioekonomin ska myndigheter och statens bolag ligga i framkant och driva utvecklingen, genom bl.a. innovationsupphandlingar.

5.3.3. Etablera och vidareutveckla innovations- och samverkansmiljöer för nya varor och tjänster

Vi återkommer till frågan om innovationsupphandlingar vilket blir en styrning av utveckling från marknaden.

5.3.4. Stimulera urbant träbyggande

Här belyses vikten av kommunen som viktig aktör i innovationsprojekt. Är det tidigare nämnda förändringar i LOU som möjliggör dessa upphandlingar?

- 5.4.1 Genomförande av ett nationellt skogsprogram inom ett bioekonomiskt ramverk

SJF ser positivt på förslaget att inrätta ett Skogssekretariat som aktiv länk mellan regering och övriga organ inom skogsprogram och ramverk.

Rapport 4: Förslag Nationella Skogsprogrammet (NS4)

SJF anser att underlagsrapporten är väl genomarbetad och visar på många möjligheter. Utöver detta vill vi framföra följande synpunkter.

Inled arbetet på nationell nivå

Att leda genom goda exempel torde vara rätt väg för Sverige att göra sin röst hörd ur ett globalt perspektiv. Tydliga ägar- och brukarrättigheter har varit och är en stor del av den svenska skogssektorns framgång och rapporten menar att det fortfarande stämmer in på Sverige. Med oro kan vi dock konstatera att dessa grundlagsstadgade rättigheter i vissa fall ifrågasatts t. ex i form av utökat strandskydd. Problematiskt är även Skogsstyrelsens beslut att offentliggöra avverkningsanmälningar. Äganderättsinskränkningar på nationell nivå sänder inga positiva signaler globalt och kan minska Sveriges möjlighet att påverka globalt.

Sverige har ett näringsliv i världsklass, är företagsvänligt och leder utvecklingen av bioekonomin enligt utredningen. Med de förutsättningar Sverige borde vi dock ha befunnit oss betydligt längre fram. Svenska företag och företagare behöver ett bättre

företagsklimat genom bland annat en mer konkurrenskraftig skattebörda, flexiblare anställningslagar och hjälp för mindre nystartade företag, inte minst inom bioekonomin, att få finansiering och statligt stöd. Låt oss verka för att skapa goda, lönsamma företag i Sverige-sedan kommer internationaliseringen att gå betydligt enklare. Dessa faktorer är ej berörda i rapporten.

Det globala arbetet

Förbundet ställer sig generellt sett positivt till en övergång från bistånd till bredare ekonomiska samarbeten med utvecklingsländer enligt devisen "Help Africa through trade not through aid".

Under förslaget att främja export och handel i skogsnäringen bör det också poängteras att Sverige/EU generellt måste i ännu högre grad verka för frihandel och därmed avskaffande av "tariff and non-tariff barriers " som förekommer i flera av våra utomeuropeiska mottagarländer.

Sverige har också all anledning att göra gemensam sak i ett antal frågor med andra länder med liknande förutsättningar (t. ex Finland). Utredningen föreslår "Inrättande av en organisation för internationella skogsfrågor" och vi menar att i samband med detta bör också samverkan med andra länder utredas med syfte att få större genomslag och bättre finansieringsmöjligheter.

Sveriges Jordägareförbund

Gabriel Mörner
Ordförande skogskommittén

Anders Grahm
Generalsekreterare